

ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ: АЛТЕРНАТИВА ПО ВРЕМЕ НА COVID-19. СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ НА ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО

доц. д-р Веселина Р. Иванова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Резюме. В статията се описва онлайн обучението на фона на пандемията COVID-19 в контекста на висшето образование и предизвикателствата, пред които са изправени университетските преподаватели през този период, като се разгледа тяхната готовност за онлайн обучение. Разглеждат се силните и слабите страни на онлайн обучението, както и възможностите на висшето образование да отговори на образователните проблеми, възникващи поради пандемията COVID-19.

Ключови думи: пандемията COVID-19; онлайн обучение; среда за електронно обучение; предизвикателства за онлайн обучение; силни и слаби страни на онлайн обучението

Пандемията COVID-19 дълбоко повлия не само на световната икономика, а и на образованието в световен мащаб, като избухването ѝ принуди много университети да останат временно затворени и да преустановят обучението си в реална работна среда. Образованието в университетите е изправено пред безпрецедентни предизвикателства. Въпреки първоначалните затруднения са взети образователни контрамерки за продължаване на обучението на студентите. Висшето образование в България и в световен мащаб е засегнато поради пандемията, което наложи затваряне на хиляди университети и колежи за ограничен период, с цел да насърчат мерки за социално дистанциране и по този начин да ограничат разпространението на вируса (Toquero 2020), (Naciri, Baba, Achbani & Kharbach 2020).

Образователната система, особено висшето образование, трябва да даде приоритет на грамотността, за да може светът да се справи адекватно с бъдеща епидемия от вируса. В България и в света много образователни институции са затворени и образователната система, преподаването и обучение-

то преминаха в режим на онлайн обучение. Онлайн обучението е стратегия поддържаща ученето, ориентирано към студентите (Naciri, Baba, Achbani & Kharbach 2020).

В резултат на пандемията COVID-19 системите във висшето образование са принудени да трансформират учебната програма в онлайн формат, като се опитват да минимизират негативното въздействие на бързите промени върху образователния процес и осигуряване непрекъснатост на преподаване и учене, което е предизвикателство за всички участници в образователния процес. Разпространението на пандемията COVID-19 драстично наруши всички аспекти на човешкия живот и създаде безпрецедентен тест за образованието. Пандемията наложи преподавателите и студентите да се адаптират към безпрецедентно предизвикателство и бързо да преминат от традиционното обучение лице в лице към формати на онлайн (дистанционно) обучение чрез виртуални класни стаи. Висшите училища реагираха положително и успяха да осигурят приемствеността на преподаването, ученето, изследванията и обслужването на обществото с някои инструменти и техники по време на пандемията (Jena 2020).

Онлайн (дистанционно) обучението все повече се корени в нашия живот и няма да изчезне след пандемията и ще намери своето място, своята ниша в образованието. Нищо не може да замести човешкия контакт и част от образователния процес, която остава отдалечена, трябва да се превърне в най-ефективната и интересна (Kurbakova 2021: 22).

Изпълнението на онлайн обучението е тясно свързано с готовността на преподавателя да работи в цифрова образователна среда. Въпреки широкото използване на информационните комуникационни технологии в образователното пространство липсата на умения на преподавателите за работа в новата дигитална образователна среда е остър проблем (Almazova, Krylova, Rubtsova & Odinskaya 2020).

Според Alinder-Ismailova „Образователната среда (в частност университетската образователна среда) е специфична организационна структура, която съчетава труд, учене и взаимодействие. Организационната политика спрямо студентите, традициите, ценностите и нормите на взаимодействие, организацията на учебния процес, материалната база, взаимоотношенията между студентите, отношенията преподаватели – студенти и служители – студенти е индивидуална и се различава между отделните университети в национален и световен план“ (Alinder-Ismailova 2017, 37).

„Несъмнено в съвременния свят образователната среда е факторът, който осигурява ново качество на икономиката и способства за увеличаване на влиянието на човешкия капитал за изграждане на добре подготвено общество на знанията“ (Alinder-Ismailova 2019b, 87).

„Развитието на информационните технологии предизвиква значителни промени в обществото. Модерните технологии променят изцяло медийните

форми – от пасивно средство на комуникацията ги превръщат в активен и самостоятелен фактор за развитие на обществото. Един от най-ярките идеи в тази посока е концепцията за дигитална ера и социалното учене, превърнато в централен процес. Това се дължи на благоприятните възможности и условия, предлагани от платформите, за свързване на растящ брой учащи и за участие в процеса на създаване и използване на образователното съдържание“ (Alinder-Ismailova 2019b, 21).

Започването на смислен диалог между преподавателите, които участват в усилията за справяне и адаптиране към пандемията, може да се окаже полезно при преосмислянето и преработването на бъдещата учебна програма. Това може да улесни бъдещите дискусии за създаване на насоки за най-добри практики за асинхронни или синхронни виртуални класни стаи.

Според много изследователи не се знае кога ще се върнем към нормалното обучение и преподаване. Създалата се ситуация изисква единност. Когато говорим за онлайн обучението, включваме достъпност, гъвкавост, възможност за обучение и в отдалечени райони. Друг интересен аспект на онлайн обучението е, че учащият може да планира времето, за което да завърши заданията си. Студентите могат да учат по всяко време и навсякъде, като по този начин се развиват нови умения в процеса, водещ до учене през целия живот.

Планирането и здравните мерки в университетите може да предоставят на студентите и останалите заинтересовани страни възможност да продължат да учат, като същевременно предотвратяват разпространението на вируса. Образователните институции са изправени пред непреодолими предизвикателства в своята система на планиране и изпълнение. Глобалната пандемия даде възможност на всички висши училища да подобрят образователния си начин на представяне и в центъра на вниманието са технологиите. Това даде възможност на висшите училища да осигурят учебни програми и адекватно обучение отговарящо на нуждите на променящата се ситуация (Тоquero 2020).

Обсъдени са някои мерки, предприети от висшите училища и от властите в България за предоставяне на безпроблемно обучение по време на кризата. Пандемията COVID-19 даде нови перспективи, нови тенденции и възможност за нов начин на обучение. И така след корона кризата са очертани някои тенденции, които могат да позволят да се представят нови начини за преподаване и обучение във висшите училища (Jena 2020).

Използването на онлайн (дистанционно) обучение позволява обучение по всяко време и навсякъде. Онлайн обучението е неизбежна алтернатива по време на COVID-19. Откакто Световната здравна организация обяви за пандемична болест COVID-19, много страни по света реагираха сериозно на тази пандемия. Предпазни мерки са предприети, за да се спре разпространението на вируса (Naciri, Baba, Achbani & Kharbach 2020).

В рамките на тази пандемия висшите училища са изправени пред непреодолими предизвикателства в своята образователна система. Тази критична ситуация разкрива много опасения като влошаване на качеството на образованието и бъдещето на студентите.

Според Alinder-Ismailova „През последните десетилетия е факт масовизация на висшето образование, която в много страни, включително и в България, води до неколкостранно нарастване броя на студентите. От една страна, този процес осигурява по-широк достъп до висше образование, от друга – поражда предизвикателства пред поддържането на качеството“ (Alinder-Ismailova 2019a, 356).

В ситуация на COVID университетите ще трябва да засилят своите практики в учебните програми и използването на иновативни преподавателски техники и подходи. Онлайн обучението е обучение, което включва използването на мобилно устройство. Предимствата е, че метода на преподаване не се ограничава до едно конкретно място. Този тип обучение позволява студентите сами да регулират своето обучение. Онлайн обучението помага на студентите да развият технологичните си умения. Преходът към онлайн обучение даде възможност на студентите да развият своите умения, да споделят натрупания опит, да си сътрудничат, да споделят знания в обучението. Бързият преход към електронно обучение премина успешно и натрупания опит може да се използва в бъдеще (Naciri, Baba, Achbani & Kharbach 2020).

Бързото развитие на технологиите улесни онлайн обучението. Много са термините, които се използват (онлайн обучение, отворено обучение, уеб базирано обучение, компютърно обучение, смесено обучение, m-обучение), напр. имат общата способност да използват компютър, свързан към мрежа, което предлага възможност за учене отвсякъде, по всяко време, във всеки ритъм, с всякакви средства.

Динамиката на съвременния информационен век компютърът все по-широко навлиза в общественния живот (Takvoryan-Solakyan 2014).

Онлайн обучението може да се определи като инструмент, който може да направи процеса на преподаване и учене по-ориентиран към студентите, по-иновативен и дори по-гъвкав. Онлайн обучението се дефинира като „опит за обучение в синхронна или асинхронна среда, използваща различни устройства (например мобилни телефони, лаптопи и др.) С достъп до интернет. В тези среди студентите могат да бъдат навсякъде, за да учат и да си взаимодействат с преподавателите и други колеги студенти.

Онлайн обучението се превръща в новата норма в академичните среди, но това е развитие. Социалното дистанциране, необходимо за намаляване на разпространението на COVID-19 в общността, създаде повратна точка за онлайн обучението. Онлайн обучението, като синхронизирано и асинхронизирано дистанционно обучение, не е новост в академичните среди, но главно се разглежда като допълнение към традиционното лично обучение.

Синхронната учебна среда е структурирана, в смисъл че студентите посещават лекции на живо, има взаимодействия в реално време между преподаватели и студенти и има възможност за незабавна обратна връзка, докато асинхронните учебни среди не са правилно структурирани. В такава среда учебното съдържание не е достъпно под формата на лекции или класове на живо, а е достъпна в различни системи за обучение и форуми. Синхронното обучение може да предостави много възможности за социално взаимодействие. Поради сериозното избухване на глобалната пандемия от COVID-19 онлайн обучението е необходимост, тъй като голяма част от света е под карантина. Онлайн обучението може да се каже, че е „ключ към кризата“. Пандемията COVID-19 даде възможност на много университети да се цифровизират, разбирайки острата нужда в настоящата ситуация. На този етап подобряването на качеството на онлайн обучението е от изключителна важност. Настъпи промяна от нормалната зала за обучение в електронна, т.е. подхода на преподавателя се измести, за да се справи с новите условия и да се адаптират към променящата се ситуация. През този труден период загрижеността не е за това дали онлайн методите за преподаване и обучение могат да осигурят качествено образование, а по-скоро как университетите ще могат да възприемат онлайн обучението по такъв масивен начин. Преминването от директни лекции към онлайн обучение е единственото възможно решение. Разстоянието, мащабът и персонализираното преподаване и учене са трите най-големи предизвикателства за онлайн обучението (Dhawan 2020).

Достъпни са различни технологии за онлайн обучение, но понякога създават много трудности. Тези трудности и проблеми, свързани със съвременните технологии, варират от грешки при изтегляне, проблеми с инсталацията, проблеми с влизането, проблеми със звука и видеото и т.н. Студентите понякога намират онлайн обучението за твърде скучно и неангажиращо. Онлайн обучението има толкова много време и гъвкавост, че студентите никога не намират време да го направят. Личното внимание също е огромен проблем пред онлайн обучението. Студентите искат двупосочно взаимодействие, което понякога е трудно за изпълнение. Учебният процес не може да достигне пълния си потенциал, докато студентите не практикуват наученото. Студентите не са достатъчно подготвени за балансиране на работата, семейството и социалния си живот с учебния си живот в онлайн среда за обучение (Dhawan 2020).

В този процес трудности изпитват не само преподавателите, а и студентите. Те се сблъскват с редица проблеми, когато се опитват да участват в онлайн обучението. Това може да намали способността им да фокусират вниманието си върху материала, да запазят информацията от виртуалната лекция и да участват активно в значими дискусии поради специфични за ситуацията трудности. Трудностите, с които се сблъскват студентите, са: липса на среда, в която да се концентрират, прекалено много дразнители, които могат да пре-

дизвикат разсейване. Всичко това са основателни опасения, които могат да обяснят защо студентите не са склонни да включат камерите на своите компютри или телефони. Студентите обаче не осъзнават, че решението им да не се включат в лекциите за онлайн обучение чрез компютърната си камера влияе пряко върху психологическата им ангажираност във виртуалната класна стая и тази липса на ангажираност намалява тяхното интерактивно обучение. Със сигурност студентите се нуждаят от помощ и насоки по отношение на онлайн обучението и ние преподавателите, трябва да разработим стратегии, които да им помогнат да се ориентират в тези трудности, за да оптимизират онлайн обучението си предвид променящата се ситуация на COVID-19.

Онлайн обучението има своите силни и слаби страни.

Силните страни на онлайн обучението са методите и процесите на онлайн обучението. Тези силни страни на онлайн режимите на обучение могат да ни спасят от тези трудни времена. Процесът на онлайн обучението е ориентиран към студентите и предлага голяма доза гъвкавост по отношение на времето и местоположението. Методите на онлайн обучението ни позволяват да персонализираме нашите процедури и процеси въз основа на нуждите на обучаемите. Налични са много онлайн инструменти, което е важно за ефективна и ефикасна учебна среда. Преподавателите могат да използват комбинация от аудио, видео и текст, за да се свържат със своите студенти в това време на криза, за да поддържат контакта лице в лице по време на своите лекции и семинари (Dhawan 2020).

Могат да се формулират следните силни страни на онлайн обучението:

– Възможност за обучение по всяко време. Студент, който се обучава онлайн, може самостоятелно да реши кога и колко време през семестъра да отдели за изучаване на материала, като сам изготвя индивидуален график на обучение за себе си. Някои образователни институции предоставят на своите студенти възможност да отложат обучението си за дълго време и да се върнат в него, без да се налага да плащат отново за образователни услуги. Безспорните предимства са свързани с възможността всеки студент да се обучава „от всяко място“ и по „всяко време“ (Takvoryan-Solakyan 2014, 110).

– Възможност за учене със собствено темпо. Учащите от разстояние не трябва да се притесняват, че ще изостанат от своите състуденти. Винаги можете да се върнете към изучаването на по-сложни въпроси, да гледате видеолекции няколко пъти, да препрочетете кореспонденцията от преподавателя и вече познатите теми могат да бъдат пропуснати. Основното нещо е успешно да преминете междинното и окончателно сертифициране.

– Възможност за обучение навсякъде. Студентите могат да учат от уюта на дома или офиса си от всяка точка на света. За да започне такова учене, трябва да е налице компютър с достъп до интернет. Липсата на необходимост от ежедневно посещение на образователна институция е несъмнен плюс за хората

с увреждания, за живеещите в труднодостъпни райони, за родители с малки деца и др.

– Учене без прекъсване от основната дейност. Студентите могат да учат онлайн в повече от един курс едновременно, да получат друго висше образование.

– Високи резултати от обучението. Резултатите на някои от проучванията на учени е, че онлайн обучението не отстъпва или дори в някои случаи превъзхожда традиционните форми на обучение. Студентът, който се обучава онлайн, изучава самостоятелно по-голямата част от учебния материал. Това подобрява запаметяването и разбирането на разглежданите теми. А способността да се прилагат незабавно знанията на практика по време на работа, помага да се затвърдят. Освен това използването на най-новите технологии в учебния процес го прави по-интересен и оживен.

– Мобилност. Комуникацията с преподаватели се осъществява по различни начини: както онлайн, така и офлайн. Понякога е по-ефективно и по-бързо да се консултирате с преподавател по електронната поща, отколкото да уговорите среща лично за редовно или задочно обучение.

– Наличие на учебни материали. Учащите се от разстояние не са запознати с такъв проблем като липсата на учебници, проблемни книги и методически ръководства. Достъпът до цялата необходима литература се отваря на студента след регистрация на уебсайта на университета или в университетска платформа за обучение, или той получава образователни материали по пощата.

– Учене в спокойна среда. Междинното изпитване на студентите от онлайн курсове се извършва под формата на онлайн тестове. Следователно студентите имат по-малко причини да се притесняват, преди да се срещнат с преподавателя си за тестове и изпити. Изключена е възможността за субективно оценяване: системата, която проверява верността на отговорите на тестовите въпроси, няма да бъде засегната от напредъка на студента по други предмети, неговия социален статус и други фактори.

– Индивидуален подход. При традиционното преподаване е доста трудно за преподавателя да обърне необходимото внимание на всички студенти в групата, да се адаптира към темпото на работата на всеки студент. Използването на отдалечени технологии е подходящо за организиране на индивидуален подход. В допълнение към факта, че студентът сам избира темпото на обучение, той може бързо да получи отговори от преподавателя на възникналите въпроси.

Слаби страни на онлайн обучението. Онлайн обучението има и определени слабости, може да попречи на комуникацията между студента и преподавателя, т.е. губи се директната комуникация. Потребителите в онлайн обучението – преподавателите и студентите, могат да се сблъскат с много технически трудности, които възпрепятстват и забавят процеса на преподаване и обучение.

Гъвкавост на времето и местоположението, въпреки че това е силата на онлайн обучението, тези аспекти са крехки и създават проблеми. Несериозното поведение на студента по отношение на времето и гъвкавостта може да доведе до много проблеми. Всички учащи не са еднакви, те се различават в степента на своите възможности и ниво на увереност. Някои не се чувстват комфортно, докато учат онлайн, което води до повишено разочарование и объркване (Dhawan 2020).

Слаби страни на онлайн обучението, които могат да се изведат, са следните.

- Необходима е силна мотивация. Студентът, който се обучава онлайн, усвоява практически всички учебни материали самостоятелно. Това изисква силна воля, отговорност и самоконтрол. Не всеки успява да поддържа желаното темпо на обучение без външен надзор.

- Онлайн обучението не е подходящо за развитие на комуникативни умения. При онлайн обучението личният контакт на студентите помежду им и с преподавателя е минимален, ако не и напълно отсъстващ. Следователно тази форма на обучение не е подходяща за развитие на комуникативни умения, увереност, умения за работа в екип.

- Липса на практически знания. Преподаването на специалности, които включват голям брой практически занятия, е трудно от разстояние. Дори най-модерните симулатори не могат да заменят практиката на живо за бъдещи социални работници, социални педагози, лекари или преподаватели, учители.

- Проблем с идентификацията на потребителя. Засега най-ефективният начин за проследяване дали студентът честно и независимо е издържал изпити или тестове, е видеонаблюдението, което невинаги е възможно. Следователно за окончателното изпитване студентите трябва да присъстват лично в университета.

- Липса на компютърна грамотност. Не всеки студент, който иска да учи, има компютър с достъп до интернет или му липсва задълбочена компютърна грамотност, която да му даде възможност да се обучава онлайн (дистанционно).

- Всички моменти, които са свързани с индивидуален подход, са изключени, тъй като няма лична комуникация с преподавателя. Няма да има човек до студента, който може емоционално да оцвети знанията, поради което ученето ще се превърне в рутина.

- Онлайн (дистанционно) обучението изисква цял набор от индивидуални психологически качества. Резултатът не може да бъде постигнат без строга самодисциплина, независимост и съзнание.

- Много често студентите при онлайн обучението изпитват липса на практически знания и умения. Този факт е от решаващо значение за изучаването например, на чужд език.

- Няма постоянен контрол върху студентите. Контролът не е само мощен стимул. Преподавателят, който контролира по време на нормален учебен час,

ще забележи грешките навреме и ще ги коригира, докато не се закрепят здраво в паметта на студента.

– Програмите и курсовете от разстояние вероятно ще бъдат недостатъчно добре развити поради факта, че днес няма толкова много квалифицирани специалисти, които могат да създадат помощни средства за онлайн обучение.

– Липса на социално взаимодействие. Ако студентът е фен на разговорите на живо с преподаватели и други хора, тогава очевидно ще ви липсват разговори и контакти с обществото. Ще има имейли, чатове, писма. Това е малко по-различна комуникация.

Сега университетите могат да се възползват от тази възможност, като накарат своите преподаватели да преподават, а студентите да учат чрез онлайн методология. Тази криза ще бъде нова фаза за онлайн обучението и ще позволи на хората да разгледат ползотворната страна на технологиите за онлайн обучение. Това е времето, когато има много възможности за представяне на изненадващи иновации и цифрови разработки. Използването на онлайн обучение ще тества както преподавателя, така и студентите, като това ще подобри уменията за решаване на проблеми, способностите за критично мислене, и адаптивност сред студентите (Dhawan 2020).

Онлайн обучението е изправено пред много предизвикателства, вариращи от проблемите на студентите, преподавателите и съдържанието.

Предизвикателство за университетите е да ангажират студентите и да ги накарат да участват в процеса на обучение. Предизвикателство за преподавателите е да преминат от офлайн режим към онлайн режим, променяйки методологиите си на преподаване и управлявайки времето си. Основни предизвикателства, с които се сблъскват университетските преподаватели, са: ниво на компютърна грамотност, университетска електронна среда и поддръжка, готовност на академичния състав и готовност на студентите за онлайн обучение, като последните две са най-важните, които пречат на внедряване на ефективния онлайн образователен процес (Almazova, Krylova, Rubtsova & Odinskaya 2020).

Предизвикателство е да се разработи съдържание, което не само да обхваща учебната програма, но също така да ангажира студентите.

Истинско предизвикателство са и качеството на програмите за онлайн обучение. На този етап липсват стандарти за качество, контрол на качеството, разработване на електронни ресурси и доставка на електронното съдържание.

Към настоящия момент от решаващо значение е осигуряването на цифров капитал. Не всички преподаватели и студенти имат достъп до цифрови устройства, интернет и Wi-Fi. Липсата на интернет връзка или неефективна такава могат да причинят много проблеми, поради които много студенти могат да загубят възможността за обучение. Университетите трябва да положат усилия, за да гарантират, че всеки студент и преподавател имат достъп до необхо-

димите ресурси. Те трябва също така да гарантират, че всички образователни приложения работят и на мобилни телефони, в случай че студентите нямат лаптопи. В тази предизвикателна ситуация можем да научим много. Преподавателите могат да представят учебната програма в различни формати, тоест могат да използват видео, аудио и текстове (Dhawan 2020).

За да можете да преподавате онлайн успешно и ефективно, не е достатъчно да имате компютърна грамотност, умения и отлични познания по конкретната дисциплина, а човека трябва да владее онлайн педагогика, включваща комбинация от знания и умения за осигуряване на способността да се проектират електронни образователни курсове; прилагане на дистанционно и онлайн обучение; организация на ефективно онлайн взаимодействие и сътрудничество между преподавател и студент.

По този начин целите на преподавателя при организирането на онлайн преподаване и обучение са следните:

- формиране на умения за критично и творческо мислене сред студентите и умения за обработка на информация;
- развитие на устойчива мотивация;
- създаване на условия за студентите да овладеят онлайн умения за обучение;
- осигуряване на методическа подкрепа за студенти, работещи с електронни образователни материали;
- актуализиране на нуждите и уменията на студентите за самообразование за използване на модерни технологии за оптимизиране на образователния процес (Almazova, Krylova, Rubtsova & Odinkaya 2020).

Образователна система в България и в света е изправена пред големи предизвикателства, които изискват психологическо, технологично и методическо реструктуриране на конвенционалното обучение. Организацията на образователния процес в цифрова образователна среда включва иновативни учебни дейности, въз основа на сътрудничество между преподаватели и студенти и ефективно използване на съвременните технологии.

В заключение, по мнение на автора, онлайн обучението не може да замени обучението лице в лице между преподаватели и студенти, тъй като по време на преподаването има непрекъснат контакт между студент и преподавател и в процеса на работа могат да се изясняват казуси с практически характер, които е много необходимо за обучаемите. Всички студенти се обучават, за да попаднат след обучението си в професионална среда, където ще приложат на практика своите знания.

Днес висшето образование в България и по целия свят е в ситуация на висока степен на несигурност, което налага целенасочено повишаване на нивото на технологичната и методическа готовност на университетските преподаватели за онлайн обучение.

Свързани са потенциални проблеми с превръщането на учебната програма в онлайн формат както с педагогически, така и с университетски въпроси на управление. Има много въпроси и те трябва да бъдат решени бързо. В контекста на COVID-19 пандемия, онлайн образованието се превръща в начин за защита на здравето и живота на всички участници в учебния процес. Дали образователната система е готова за тази бърза онлайн трансформация, само времето ще покаже.

Благодарности

Тази работа е подкрепена от Министерството на образованието и науката по Националната програма за научни изследвания „Млади учени и постдокторанти“ /

This work is supported by the Bulgarian Ministry of Education and Science under the National Program for Research “Young Scientists and Postdoctoral Students”.

ЛИТЕРАТУРА

- Алиндер-Исмаилова, Е., 2017. Интеркултурни компетентности и особености на комуникацията в сферата на висшето образование. *Сборник научни трудове на студенти и докторанти от Педагогическия факултет*. Шумен: Епископ Константин Преславски, 37 – 46.
- Алиндер-Исмаилова, Е., 2019а. Интеркултурни проекти и взаимодействия в образователната среда. *Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, т. XXIII*, 35 години Педагогически факултет, Велико Търново: Фабер, 356 – 366.
- Алиндер-Исмаилова, Е., 2019б. *Социални аспекти на интеркултурното взаимодействие в образователната среда*. Шумен: Епископ Константин Преславски.
- Такворян-Солакарян, Б., 2014. Проблеми и перспективи на дистанционното обучение на студентите. *Science & Technologies: Vol. IV, Num. 8: Education*, 110-112 (<http://www.sustz.com/bg/?f=journal&number=32>)
- Almazova, N., Krylova E, Rubtsova, A. & Odinokaya, M., 2020. Challenges and Opportunities for Russian Higher Education amid COVID-19: Teachers' Perspective. *Education Sciences*. 10(12):368. <https://doi.org/10.3390/educsci10120368>.
- Jena, P. K., 2020. Impact of COVID-19 on Higher Education in India (June 18, 2020). *International Journal of Advanced Education and Research (IJAER)*, 5 (3), 77 – 81, DOI- <http://www.alleducationjournal.com/archives/2020/vol5/issue3/5-3-27>, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3691541>.

- Kurbakova, M., 2021. Mixed Distant Learning In Pandemic Waves. *Strategies for policy in science and education/Strategii na obrazovatel'nata i nauchnata politika*, 29 (1), 21 – 34.
- Naciri, A., Baba, M. A., Achbani, A., & Kharbach, A., 2020. Mobile Learning in Higher Education: Unavoidable Alternative during COVID-19. *Aquademia*, 4(1), ep20016. <https://doi.org/10.29333/aquademia/8227>.
- Shivangi Dhawan. 2020. Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis. *Journal of Educational Technology Systems* 49(1) 5 – 22.
- Toquero, C. M., 2020. Challenges and Opportunities for Higher Education amid the COVID-19 Pandemic: The Philippine Context. *Pedagogical Research*, 5(4), em0063. <https://doi.org/10.29333/pr/7947>.

REFERENCES

- Alinder-Ismailova, E., 2017. Interkulturni kompetentnosti i osobenosti na komunikatsiyata v sferata na vissheto obrazovanie. *Sbornik nauchni trudove na studenti i doktoranti ot Pedagogicheskiya fakultet*. Shumen: Episkop Konstantin Preslavski, 37 – 46.
- Alinder-Ismailova, E., 2019a. Interkulturni proekti i vzaimodeystviya v obrazovatel'nata sreda. *Godishnik na Shumenskiya universitet „Episkop Konstantin Preslavski“, t. XXIIID*, 35 godini Pedagogicheski fakultet, Veliko Tarnovo: Faber, 356 – 366.
- Alinder-Ismailova, E. 2019b. *Sotsialni aspekti na interkulturnoto vzaimodeystvie v obrazovatel'nata sreda*. Shumen: Episkop Konstantin Preslavski.
- Almazova, N., Krylova E, Rubtsova A. & Odinkaya M. 2020. Challenges and Opportunities for Russian Higher Education amid COVID-19: Teachers' Perspective. *Education Sciences*. 10(12):368. <https://doi.org/10.3390/educsci10120368>.
- Takvoryan-Solakyan, B., 2014. Problemi i perspektivi na distantsionnoto obuchenie na studentite. *Science & Technologies*: Vol. IV (8): Education, 110-112 <http://www.sustz.com/bg/?f=journal&number=32>
- Jena, P. K., 2020. Impact of COVID-19 on Higher Education in India (June 18, 2020). *International Journal of Advanced Education and Research (IJAER)*, 5 (3), 77 – 81 DOI <http://www.alleducationjournal.com/archives/2020/vol5/issue3/5-3-27>, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3691541>.
- Kurbakova, M., 2021. Mixed Distant Learning In Pandemic Waves. *Strategies for policy in science and education/Strategii na obrazovatel'nata i nauchnata politika*, 29 (1), 21 – 34.
- Naciri, A., Baba, M. A., Achbani, A. & Kharbach, A., 2020. Mobile Learning in Higher Education: Unavoidable Alternative during COVID-19.

- Aquademia*, 4(1), ep20016. <https://doi.org/10.29333/aquademia/8227>.
Shivangi D., 2020. Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5–22.
Toquero, C. M., 2020. Challenges and Opportunities for Higher Education amid the COVID-19 Pandemic: The Philippine Context. *Pedagogical Research*, 5(4), em0063. <https://doi.org/10.29333/pr/7947>.

ONLINE TRAINING IN HIGHER EDUCATION: AN ALTERNATIVE DURING COVID-19. STRENGTHS AND WEAKNESSES OF ONLINE TRAINING

Abstract. The article describes online learning against the background of the COVID-19 pandemic in the Bulgarian context of higher education and the challenges faced by university professors during this period and examines their readiness for online learning. The strengths and weaknesses of online learning are considered, as well as the opportunities of higher education to respond to educational problems arising from the COVID-19 pandemic.

Keywords: COVID-19 pandemic; online training; e-learning environment; online learning challenges; strengths and weaknesses of online learning

✉ **Dr. Veselina Radeva Ivanova, Assoc. Prof.**

<https://orcid.org/0000-0003-0367-3967>

Department of Social and Special Pedagogy

Faculty of Education

Konstantin Preslavsky University of Shumen

9700 Shumen, Bulgaria

E-mail: v.ivanova@shu.bg